

Mancur Olson: Diktatura, demokratija i ekonomska razvijenost

Politička ekonomija, vježbe 3.

Nemanja Stankov

Fakultet političkih nauka, UCG

Mart, 2018

1. Olson, Mancur (1993): “Dictatorship, Democracy, and Development, American Political Science Review, 87, 567-576.”
  - Kako nastaju autokratije - demokratije?
  - Koji su podsticaji ekonomskog razvoja u demokratskim vs. diktatorskim režimima

1. *Glavno pitanje:* Na koji način politički sistem utiče na ekonomsku razvijenost?
  - *Početna premisa:* Društvo ne može normalno funkcionisati bez prisustva neke vrste javnih dobara i ukoliko ne postoji red i mir (pitanje podsticaja?)
  - Logika kolektivne akcije (Olson, 1965)
  - Logika postojanja reda i mira u malim i velikim društvenim grupama

Prvi blagoslovi nevidljive ruke

Kako su društva izbjegla stanje anarhije?

- Stacionarni *banditi* vs. putujući *banditi*
- Kontinuirano oporezivanje ili povremena pljačka
- Pitanje podsticaja za proizvodnju

Vidljiva ruka autokratije

- Autokrata ima u interesu povećanje ukupne proizvodnje u društvu, iz čisto racionalnog privatnog interesa
- S tim ciljem, ulaže se u javna dobra, u mjeri u kojoj ta ulaganja proizvode ekonomske benefite za autokratu
- Druga važna dimenzija je način (nivo) oporezivanja
- Porezi su (uglavnom) postavljeni na način da maksimizuju prihod autokrate

Diktature i demokratije

- Racionalni interesi kao i u autokratijama
- Izbor (reizbor) je funkcija boljitka cjelokupnog biračkog tijela
- Kakva je poreska računica demokratskih lidera u odnosu na autokratske?
- *Ideal tipski pristup*: većinski interesi vezani za tržišne dobitke vode nižim stopama redistribucije
- Takođe, većinski interesi pogoduju nižim poreskim stopama
- Osim rasta državnog dohotka, većina je u boljoj situaciji zbog dobitaka na tržištu
- Trickle down economics?

Diktature i demokratije

- *Realistički pristup*: državne politike često ne odražavaju interese koalicione većine
- SAD: lobi grupe uglavnom zastupaju interese 1% najbogatijih
- A priori pretpostavka da je redistribucija manja u demokratijama, empirijski ne stoji

Dugotrajni ciljevi - Autokratija

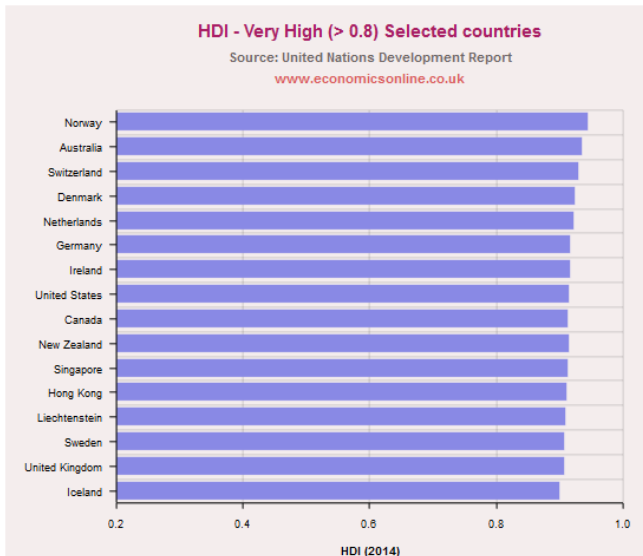
- *Uslovi dugoročnog ekonomskog razvoja:* dugotrajne investicije, zaštita ugovornih odnosa, privatno vlasništvo
- Autokrata može izvući veće prihode ukoliko postoje neke garancije zaštite ličnih prava
- Kako ne postoje intitucionalni mehanizmi, (ne)izvjesnost sistema se zasniva na vladarevim obećanjima
- Međutim, iako sa stanovišta podsticaja dugoročna stabilnost vodi većim prihodima, mnoge autokrate često djeluju na osnovu kratkoročnih interesa
- Sukcesione krize?

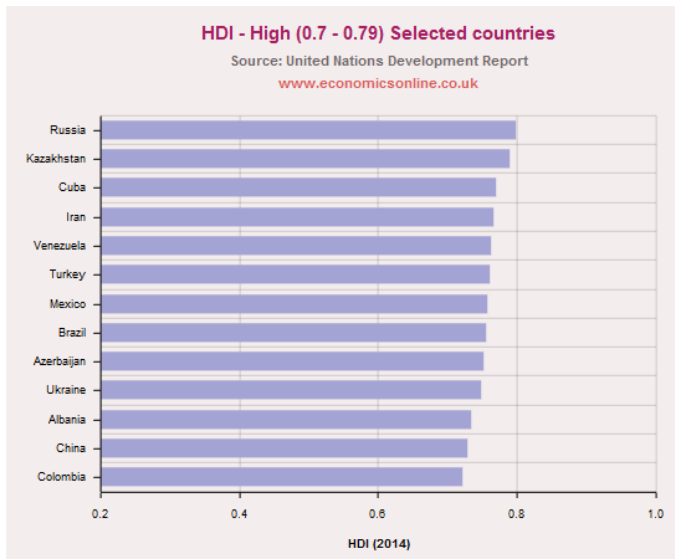
Dugotrajni ciljevi - Demokracija

- Stabilan sistem koji garantuje zaštitu ličnih prava
- Zaštita prava u odnosu na druge pripadnike društva, ali i u odnosu na samu vladu
- Smjenjivost vlasti vodi smanjenoj efikasnosti, međutim, zbog stabilnosti sistema zaštite prava demokracija vodi većoj ekonomskoj razvijenosti
- U konačnici, ne čudi veći stepen razvoja demokracija u odnosu na autokratije

Dugotrajni ciljevi - Demokratija

Dugotrajni ciljevi - Demokratija

Razvoj demokratije iz autokratije?

- Pogrešna je pretpostavka da se demokratija formira kada podanici u autokratskom režimu pate
- Ponekad, tranzicija počinje pod uticajem spoljnih demokratskih sila
- Međutim, i dalje nemamo objašnjenje za spontani razvoj demokratskog sistema
- Pitanje na koje tražimo odgovor je u kojim okolnostima lideri koji su svrgnuli autokratskog vladara uspostavljaju demokratiju umjesto nove autokratije?

- Demokratija se razvija kada nijedna strana u novom političkom okruženju nije dovoljno jaka da uspostavi dominaciju
- Disperzija moći preko cjelokupne teritorije
- Slavna revolucija 1689 - Engleska
- Industrijska revolucija

Vodilje razvoja - Diktatura vs. Demokratija

Autokratija

- Red i mir, javna dobra u službi interesa autokrate
- Nemogućnost dugoročne garancije ličnih prava

Demokratija

- Nemogućnost lidera da koriste društveni proizvod za zadovoljenje sopstvenih interesa
- Garancije ličnih prava su u isto vrijeme neophodne za funkcionisanje demokratskog sistema

Hvala na pažnji!!!